

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälsa- och sjukvårdsbyrån, S3

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Byråchef
Ylva Lindström

Justerat
Omedelbart

Nr 3

Ålands deltagande i Generation Pep.
ÅLR 2024/1362

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt anteckna "Ålands deltagande i Generation Pep" för kännedom, bilaga S324E02.

Ålands deltagande i Generation Pep

Dnr: ÅLR 2024/1362

Datum: 1.3.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

1. Sammanfattning

Åland har fått ett erbjudande att ingå ett samarbete med den svenska idéburna stiftelsen Generation Pep. Generation Pep lanserades 2016 på initiativ av det svenska kronprinsessparet i syfte att skapa en folkrörelse för mer fysisk aktivitet, bättre matvanor och mer jämlik hälsa för barn och unga.¹ Organisationens arbete utgår från Barnkonventionen, fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling (FYSS) och de Nordiska Näringsrekommendationerna (NNR 2023). Generation Pep är en icke-vinstdrivande organisation och samtliga aktiviteter är kostnadsfria för deltagarna.

Generations Peps erbjudande till Åland att delta i organisationens aktiviteter gäller särskilt utvecklingsprogrammet Pep kommun och föranleds av det arbete som pågår på Åland med *Folkhälsostrategi för Åland 2023-2030* och det tillhörande åtgärds paketet (*Åtgärds paket 2023–2025 för att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor i linje med målsättningarna i Folkhälsostrategi för Åland 2023–2030*).² Ålands satsning är av intresse för Generation Pep eftersom den bygger på samma ambition att främja samhällsförändringar och normförskjutningar för att ta samhället i en mer hållbar riktning med fokus på bl.a. fysisk aktivitet och hälsosam mat. För Ålands del kan ett samarbete i sin tur skapa tillgång till nya verktyg och exempelvis draghjälp i framtida informationskampanjer.

2. Pep kommun

Generation Pep är aktiva med ett 40-tal satsningar inom områdena förskola och skola, idrott och fritid, matmiljöer, samhällsbyggnad och infrastruktur, allt med beaktande av barn och ungas perspektiv. Fler än 1000 skolor, 700 förskolor och 500 andra organisationer i Sverige är inkopplade i de olika aktiviteterna.

Pep kommun är en förhållandevis ny satsning som syftar till att skapa en vägledning för kommuner som vill ge barn och unga bättre förutsättningar att leva ett mer aktivt och hälsosamt liv. Pep kommun är utformat som ett samhällsbaserat program med sju investeringsområden och bygger i likhet med den åländska folkhälsostrategin på forskning från ISPAH, International Society For Physical Activity And Health:

1. Skolbaserade och förskolebaserade program
2. Aktiv transport
3. Hälsöfrämjande matmiljöer
4. Barnrättsperspektivet – barns rätt till hälsa
5. Hälsöfrämjande samhällsplanering och stadsplanering
6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Idrotts och fritidsaktiviteter för alla

Ett pilotprojekt genomfördes 2021–2023 med sex svenska kommuner. Satsningen har från och med 1 januari 2024 gått över till ett mer omfattande utvecklingsprogram (Pep kommun 2.0) och fortsätter med ungefär 25 svenska kommuner. Ambitionen är att dela "best practice", men också att ta fram och vidareutveckla det som kallas för "next practice".

¹ <https://generationpep.se/sv/>

² <https://www.regeringen.ax/halsa-omsorg/folkhalsostategi-aland-2023-2030>

Ålands samarbete med Generation Pep skulle innebära att Åland, på landskapsnivå, aktivt deltar i utvecklingsprogrammet 2024–2025.

3. Möjligheter med deltagande i Generation Pep

Samtliga de investeringsområden som ingår i Pep kommun är också centrala i den åländska folkhälsostrategin. För Åland kan samarbetet förbättra tillgången till kunskap och idéer som bidrar till att befintliga och kommande åtgärdsförslag kan genomföras på ett effektivare sätt. Det handlar främst om tillgång till evidensbaserade verktyg som skapar långsiktig förändring genom att välja rätt principer för implementering utifrån en övergripande systemförståelse. Forskningen visar enligt Generation Pep att breda samhällsbaserade program är den mest framgångsrika vägen till långsiktigt hållbar förändring samt att tidiga insatser lönar sig.

Samtidigt som implementeringskunskap och erfarenheter från svenska kommuner som har motsvarande förutsättningar kan hjälpa Åland med förverkligandet av folkhälsostrategin kommer Åland att kunna dela med sig av egna positiva erfarenheter och exempel till svenska kommuner som deltar i programmet. Den positiva energi som är förknippad med Generation Pep i exempelvis informationskampanjer kan stärka landskapsregeringens kommunikation med nyckelaktörer på Åland. Satsningen kan också innebära positiv publicitet för Åland utanför folkhälsoområdet och i bästa fall kunna öka Ålands attraktionskraft.

4. Ålands åtaganden vid deltagande i Generation Pep

Deltagande i Pep kommun 2.0 är kostnadsfritt, precis som de andra initiativ som Generation Pep erbjuder. Centrala projektkostnader täcks av sponsorintäkter.

Basen för det åländska deltagandet i Pep kommun är att Åland fortsätter att arbeta med redan planerade åtgärder och aktiviteter inom den egna folkhälsostrategin. Det som tillkommer är att Åland ska ha möjlighet att dela med sig information om dessa åtgärder samt hur arbetet med dem fortskrider på månatliga avstämningsmöten (ung. 10 per år) där Generation Peps projektledning och deltagande svenska kommuner är med, i regel digitalt. Ansvariga tjänstemän förväntas också ställa upp på intervjuer med forskare som ett led i utvärdering av Pep kommun 2.0 utifrån såväl statsvetenskapliga som socialmedicinska perspektiv.

5. Kommunikation med Ålands kommuner

Även om arbetet med den åländska folkhälsostrategin drivs i landskapets regi finns flera aktiviteter som de åländska kommunerna själva har möjlighet att initiera inom områdena kost och motion för barn och unga. Ålands deltagande i Pep kommun innebär därför att det informationsutbyte som sker inom ramen för den egna folkhälsostrategin även kommer att användas i Ålands arbete med Generation Pep samtidigt som relevant information från Generation Pep och deltagande svenska kommuner kan tillgängliggöras för de som berörs på Åland.